

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Discursus Prædicabiles, Sive Viridarium Sacrarum
Concionum**

Paoletti, Agostino

Coloniae, 1677

Pars Prima.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55660](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55660)

nimis falsè Thaletis adhaerere volunt, qui interrogatus, quantum distet verum à falso, ut gentilis: *quantum oculi distant ab auribus* respondit: *Nam ea tantum pro certis haberi aiebat, quae hominum cernuntur oculis.* Et quantumvis doctrina adit Platoniorum, quod *sua vestigia veritatis narratio*; nihilocius Hebraeis est in horrore, ac magis quam cibus infirmo, sel palato, insipida est. Et si ipis fas esset contra eum, qui illis hanc veritatem demonstrare nititur, majori crudelitate, quam Cambises contra sinceritatem Praxaspis virent. Si hoc ævo. *Aeschilus* Philoſophus refutaret, contrarium probans in Hebraeis suam propositionem, *Ad eam veritas valida est, ut omnes humanae cogitationes facile superet*, retractari coereretur.

Man. lib. 18. apoph. Max. ser. 39. Stob. serm. 11.

Apud Stob. serm. 11.

2. Axiomata vera, & catholica, quæ hæc vaga gens credere renuit, multa sunt, sed tria præsertim; primum pertinet ad mysterium ineffabile Sanctissimæ Trinitatis, secundum ad Christum nostrum Redemptorem velut verum Messiam, tertium ad legem Mosaicam, & Evangelicam. Hinc ð Hebræi, veltra perfidie debellandæ ad tria suadenda, nempe Deum esse unum in essentia, & Trinum in personis, Christum à vobis crucifixum, esse verum Messiam, legem Moysi defuisse, & Evangelicam esse observandam, me patro. Vos alloquor, ð Christiani, & fideles, hoc me noster Redemptor docet, & in hodierno Evangelio anam persuadendi reperio. quo ad primum, *scdm veteris paracletus*, en Spiritum Sanctum. *Qui à Patre procedit, ecce Patrem. Ego mittam vobis, viden filium.* Quo ad secundum, *Et vos testimonium perhibebitis de me, en Messiam; sed venit hora, ut omnis, qui interficit vos, arbitretur obsequium se prestare Deo, ecce legem Evangelicam, ad cuius prædicationem Apostoli, uti & factum est, persecutionibus petendi erant.* Attendant ergo tam Hebræi, quam Christiani, illi ut concordantur; hi ut consolentur.

PARS PRIMA.

3. **I**ntr omnia documenta vobis ð Hebræi à Patriarchis, & Prophetis data unum maximæ considerationis, & consequentiæ est, illud nempe, quod vobis magnus vates Samuel reliquit; *Timete Dominum, & servite ei in veritate.* Si huic veritati non obsequimini, nec Deum timeatis, nec doctrinæ Samuelis infistitis. Discedere mysterio Sanctissimæ Trinitatis idem est, ac Deum non timere, & à servitute ejus se amovere,

1. Reg. cap. 12.

quantum verum amovetur à falso. Scio vos nihil responſuros, contrarium in Deuteronomio haberi, qui Deum Unum, & non Trinum docet. *Israel, Deus, Deus noster, Deus unus est, adeoque velut uni famularum, timorem adorationem, habere esse promptos.* Quod Deus sic unus, restituta certa, & nemo tam Hebræorum, quam Christianorum dubitat, aut contrarium credit; sed & præterea verum non est, non solum repugnare Trinitatem personarum, sed & insuper necessarium esse admittere, & confirmandam ex textu pro verbis allegato (qui tamen contra vos esse clare ostenditur. Porro nomen *Deus*, ibi ter repetit, non quod sint tres Dii, sed tres personæ, quæ unus sunt Deus, observandum. Ideo subdit: *Deus unus est, & non plures sunt.* Rabbi Simeon Benlobanus hinc Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum intelligi aperte alleric: *Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum explicitè præfert.*

4. Hinc evidenter Deum esse unum in personis concluditur. Hujus ex libro Numerorum confirmationem habemus: dum Deos Moyses præcepit, jubet sacerdoti Aaroni, ut benedictionem filius Israel impetietur, & modum benedicendi præscriberet. *Sic benedixit filius Israel. Dominus faciem suam tibi, & miserationes tuas. Dominus faciem suam tibi, & miserationes tuas. Cor, veritas Dominus cultum suum ad te, & sit tibi pax. Ob tres personas, quarum quilibet est Deus, Tò Dominus ter repetitur; sed ut non strebet; unum tantum esse Deum, & unus solus. Invocantque nomen meum super filios Israel. Non dicit nomina nostra, sed nomen meum, ut unitatem essentia Trinitati personarum non repugnare ostenderet: *Fit enim prius tertium nomen dicitur repetitio, dum in fine nomen Dei in singulari dicitur conclusit ipsius divinitatem esse in tribus personis: resurrit enim hæc sententia plurimum tractata, quæ est in divinis cum unitate essentia.**

5. Ab Hebræis, quem Deus alloquebatur, dum ante formationem hominis dixit: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram* scire vellem, quod allocutus sit Angelum acceptum, nec debet affirmari. Primo, quia cum Deo ad creationem non concurretur. Secundo, si Angelus concurrens, eum dicit Deus: *Faciamus ad imaginem nostram*, sequeretur, hominem non solum ad imaginem Dei, sed & ad imaginem Angelorum creatum, cum ergo Moyses hominem ad imaginem solius Dei creatum adterat, nec verbum habeat de Angelis: *Ad imaginem Dei creavit illum, veritatem reddidit, quod*

Ango.

Angelum non sic allocutus. Nec poteritis vobis imaginari, quod cum seiplo verba fecerit, quia estis imprudentes videretur, qui cum dicitur imperfectioem, longius a Deo, quam esse a non esse debet. Ergo ad alium haec dicitur debet. Qui in saeculum non vult impingere, absoluet haec verba à Patre eterno ad Filium, & Spiritum Sanctum prolata fuisse, concedere debet. Et quantumvis qualibet persona sit Deus, sciamen ut unum tantum Deum esse ostendetur, non dicitur in plurali: *Ad imaginem, & similitudinem*, sed in singulari ad imaginem, & similitudinem. Quod dicitur Moyses expressit subdens: *Et creavit Deus hominem ad imaginem, & similitudinem suam, ad imaginem Dei creavit illum.* Ergo et eo quod dicitur ad imaginem, & similitudinem, unitatem essentiae, ex eo vero, quod alleat, faciamus, pluralitatem personarum credere, & affirmare debemus. Id etiam ex verbis à Deo post peccatum ad Adamum dicitur, *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est*, roboratur. Et quamvis multi haec ironice dicitur purcent; quia tamen de seiplo loquitur in plurali, in Deo aliquam pluralitatem, non quo ad essentiam, quae est simplicissima, sed quoad personas concedendum necessarium est.

6. Dicite, quomodo intelligitis illum textum *Haec. Et nunc Dominus meus misit me, & spiritus meus.* Deus Redemptor per os Vatis hic loquitur, ideo loquitur. *Haec dicit Dominus Redemptor tuus.* *Sanctus Israel, ego Dominus Deus tuus docens te vias, gubernans te in via qua ambulas.* Subiectum, de quo hic est sermo, est missio. *Misit.* Ergo cum nemo seipsum mittat, persona mittens, & missa assignari debet. Personae mittentes sunt duae. *Domine Deus.* En primam: *Misit me,* en secundam, quae est filius incarnatus, *& Redemptor, & Spiritus meus,* en tertiam, & quia in divinitate non est pluralitas, dixit. *Misit,* & non *miserunt*; Ut veritatem fugiant, ad duo subterfugia ad veterari coningere possunt: dicent enim primo, ipsummet *Isaiam esse à Deo missum,* ita ut *Tò me Isaiam* esset, hoc absolute falsum est, quia ille, qui dicit *misit me,* est Deus; hinc Propheta subdit: *Haec dicit Dominus Redemptor tuus sanctus Israel.* Verum quidem est, *Isaiam fuisse sanctum,* sed non erat Deus nec Redemptor, ergo de ipso locus ille nequit intelligi. Secundo dicere poterunt mittentem, & missum esse ipsum Deum. *Nonne ut vestram errorem tueamini, in quosdam* *scopulos, in quorum absurda à vestra pertinacia* *pollicemini videre.* Ut dixi, cum nemo seipsum

mittat, persona mittens à missa realiter distincta debet; si dicatis, Deum intelligi ut Deum, ergo mihi Deum distinctum realiter ab altero in divinitate assignetis, quod quam falsum sit, ipsi iudicete. Ergo credite veritati, & cum essentia divinitatis sit simplicissima, & unica, personarum distinctioem ob missionem confirmati.

7. Sapientissimus Salomon à Deo celum, & orbem regi, nec fiondem absque eius voluntate, & permissione moveri, persuadere volens, sic interrogat. *Quis ascendit in caelum, atque descendit? quis congregabit ventum in pupillis suis? quis ligavit aquas in vestimento? quis succitavit omnes terminos terra.* Tacite omnia haec mita à Deo partari insinuat, & dein subdit. *Quod nomen ubi est eius, & quod nomen filii eius? O qualis novitas! ergone Deus sit filius!* Id asserente Salomone quomodo id negare possitis nescio. An non à Davide de filio Dei vaticinante, sic Deum loqui: *Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te,* introduci audis? & alibi Pater dixit: *Ex utero ante luciferum genui te.* Si homini à Deo perfectio generandi data, vultisne Deo illam ademptam? an non percipitis *Isaiam* de illo loquentem: *Numquid ego, qui alios parere facio sterilis ero? si decur filius, debet & admitti Pater.* Cum enim unus sine altero non possit esse, & duas personas distinctas, patrem generantem, & filium generatum. Si praeterca velitis tertiam, imò omnes tres divinas personas; Hunc discursum vetustissimum, & certissimum formemus. Primum mysterium sanctissimae Trinitatis non posse capi absque lumine fidei suppono, nihilominus meliori modo possibili nonnihil illud illustrare studebo. Audite. Vel Deus est aequè perfectus, quam homo, vel magis, vel minus perfectus dicitur cum in infinitum esse perfectiorem. Homo ex sua perfectione est dotatus intellectu, quo cognoscit, ergo & hanc perfectionem Deo tribuere debemus; hinc sicut homo se in speculo contuens videndo sui imaginem, & similitudinem in speculo representatam, in mente conceptum, & ideam sui ipsius generat; sic Deus etiam actu intellectus in sua essentia velut in speculo seipsum conspiciens, in sua mente conceptum, ideam, imaginem, vel similitudinem sui ipsius generat. Nec haec imago est accidens velut in nobis; cum enim accidens dicat imperfectionem, & Deus sit perfectissimus, adeoque sit incapax accidentis, in eo substantia erit. En ergo imaginem

Proverb. 30. 4.

Psal. 2.

Psal. 109.

Isa. 66.

ubstantialem ab intellectu divino genitam. Hæc ergo imago genita, vel est eadem cum genente, vel distincta; & dico, quod sicut filius in humanis est idem omnino cum patre quoad naturam, & humanitatem, distinctus quoad personam, quæ est *Rationalis natura incommunicabilis subsistentis*, sic hæc imago genita ab intellectu divino in natura, essentia, vel divinitate est eadem entitas cum Deo, & consequenter Deus, sicut filius hominis, est homo. Quod etiam res genita sit distincta à genente, est certissimum; nam nihil seipsum gignere potest; Hinc sequitur generantem, & genitum esse idem in entitate quoad essentiam, distinguuntur tamen realiter quoad personam. Nunc ergo habemus duas personas realiter distinctas, cum hac diversitate, quod generas sit pater, genitus sit filius, generare enim convenit Patri, generari filio. Primo ergo persona dicitur Pater, secunda filius; Nam Pater est prior Filio, non tempore (sunt enim coæterni) sed Origine.

8. Nunc modum, quo assignemus tertiam personam Spiritum Sanctum investigemus. Dicant Hebræi, an Deus habeat voluntatem? Scio id illos non negaturos, & frustra probaretur, cum illi hoc fateantur, & si careret voluntate, non posset velle, & necessario concluderetur hominem, qui habet voluntatem, & vult esse perfectiorem Deo, quod dici non debet. Ergo Pater, & Filius, qui sunt Deus, habent voluntatem, cuius actus sunt amor, & odium. Hic scire velim, an hæc personæ se invicem amant, vel odio habeant? hoc ultimum non poteritis dicere, quia Deus seipsum odisset, quod esse nequit, Ergo se amant. Hic ergo amor ab ambobus productus non potest esse accidens, ut supra dictum, sed substantia, hoc est, terminus substantialis voluntatis primæ, & secundæ personæ. Hic terminus, quia originatur à Deo, & est in Deo, debet esse ejusdem essentia cum Deo, nec potest esse aliud quam Deus; sed quia productus debet distingui ab ambobus personis producentibus, non in natura, saltem in personalitate, et constitutum tertiam personam. Hanc vocamus Spiritum Sanctum; sicut enim in nobis spiritus significat impulsus, & motionem, sic enim amor proprium sit movere, & allicere voluntatem amantem ad objectum amatum, hic amor divinus dicitur Spiritus Sanctus. Datur præterea ipsi titulus sanctitatis, quia est Deus, & essentialiter sanctitatem includit. Ergo cum sint tres personæ, qui sunt

unus Deus, necessario esse unum Deum, & tres personæ, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, concludendum est.

9. Una ex his personis nempe secundæ personæ mundum venit, utero Beatissimæ & sanctissimæ Virginis MARIE naturam assumptura humanam. Sic vaticinatus Ilias: Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. In Hebræo legitur *Elmah*, quod proprie significat virgo, ut affirmat Rabbi David Chimhi in libro Sarafim, hoc est, de radicibus verborum, & nomen Hebræorum. Emmanuel interpretatur nobiscum Deus. Hic dicitur paritibus expectatus, à variis promissis. Hoc secundum punctum scio non minus reddi debet, quod Hebræi quam primum; nec vultus præbet assensum quantumvis Apostoli patentes veritas, prout iis à Magistro eorum impostum fuerit: *Ecce vos testimonium perhibebitis de me*, huiusmodi tax restit: onium reddiderit. Et quomodo id negare poteritis, si Scriptura clarè id affirmet, & fateatur: ergo solum quoniam adducam quod si his non credatis, plures, quæ profertur periculis, allegari inaniter certissimè iudico. Populo Hebræo sub servitute Babilonica genente, cum necdum terminus septuaginta annorum à Jeremia prædictus efflaxisset, Daniel magnus sermo Dei præcibus sibi revelari, quando populus restituendus esset libertati, templumque, & civitas reedificanda poposcit. Deus ei solando Archangelum Gabrielum ablegavit, à quo non solum liberationem, quæ per Regem Syriam facienda erat intellexit, sed etiam Redemptionem generis humani à peccato per adventum Messia, qui ab Hebræis occidentus esset cognovit. Et hoc numerando ab ipso momento, quo Angelus loquebatur, *Ab exitu sermonis in fine septuaginta hebdomadarum in effectum decedat* dum fore ab Angelo audivit. Revelationem Angelicam attendite. *Animadvertite sermonem, & intelligite visionem. Septuaginta hebdomadae abreviatae sunt super populum tuum, & super civitatem sanctam tuam, ut consumatur peccatiis, & sint accipiat peccatiis & deletur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio, & propitius, & unguatur sanctus sanctorum. Per hunc sanctum sanctorum ipsum et Rabbi Meffiam intelligunt. R. H. Sic Rabbi Bafnaman: *Iste sanctus sanctorum non nisi Meffias. Et Rabbi Moyses: Iste est Meffias, & filius David sanctificatus: sic etiam Rabbi Salomon. Potest ut vetum sensum huius revelationis & d.**

D. Thom. 1. p. q. 36. art. 1. Thom. de

atingimus, primum, quot annos faciant septuaginta septimanarum, investigare oportet. Nonnulli Hebraei more nostro per septimanam intelligi septem dies volunt: sed quia sic septuaginta hebdomades non faceret, nisi creiter annum cum dimidio, intra quod tempus nec Hierosolyma est destructa, nec Christus occisus, hæc opinio redditur inverisimilis. Alii septimanam continere quinquaginta, vel centum annos asserunt; sed hoc est falsum, quia sic necdum civitas esset desolata, nec populus dispersus, nec templum destructum, nec sacerdotium ablatum, nec Christus occisus; secundum enim hanc assertionem eodem septuaginta hebdomades effluxissent. Sed verior opinio est, hebdomadam facere septem annos, adeoque septuaginta hebdomades continere annos 490. sic affirmat vester Thalmud in libro intitulato Abodazata, Rabbi Josue, Rabbi Salomon, Rabbi Abraham, & Rabbi Moyses, qui & volunt, septuaginta hebdomadas incipere à prima destructione templi, & terminari fuisse in destructione secunda, inter quam & primam intercurserunt anni 490. juxta computationem dictam. Hoc etiam deducitur ex Levitico: *Numerabis septem hebdomadas annorum, quæ faciunt quadraginta novem annos, & quinquagesimus erat annus Jubilæi. Similiter Laban ad Jacob ait, Rachel enim illi dandam, si adhuc per septimanam serviat: Comple hebdomadam, & dabitur quoque tibi ista pro servitute, quia servies mihi annos septem annis, & complevit hebdomadam illam, & dedit illi Rachel. Et subiungit: Comple servitium illi septem annis.*

10. Quis modo inficias eat, has septuaginta hebdomadas, vel 490. annos jam dudum effluxisse, cum à sola Nativitate, & morte Christi, præter quadringentos nonaginta numeratos, à visione Danielis usque ad Adventum Christi, non efflaxerint anni 661. Nunc formo hoc dilemma: vel conceditis Messiam venisse, vel negatis? si negatis, cum jam effluxerint multis centenis annis septuaginta hebdomades, sequitur Danielem deceptum, & Angelum fuisse mendacem, quod dici nequit. Si vero scriptura, & ratione convictos vos fateamini, convenimus. Imò & potius, cum omnia vaticinia in Christi persona sunt impleta, cum mors, & ejus crucifixio præcesserint, cum civitas sit destructa, templum desolatum, sacerdotium, & sceptrum ablatum, & vos miserè dispersi Christum esse Messiam credere cogimini: Non video viam, quâ elabi possitis, ergo vos convictos agnoscite, & Chri-

stum à vobis crucifixum verum fuisse Messiam credere. Dicit id vester Rabbi Ofsia. *Septuaginta hebdomada numerantur à primi templi destructione, usque ad destructionem ultimam, hoc modo, & dicitur in ordine. De Babilonis captivitate septuaginta anni, lam. 1. de ultimi templi destructione 420. qui simul juncti sunt 490. qui numerus est hebdomadarum septuaginta, in quorum annorum fine Messias venturus erat.*

11. Quid dicitis? unica scriptura forsitan vobis non satisfaciat? en aliam adfero. Moribundus Patriarcha Jacob, omnibus suis filiis cinctus, quid cuilibet obventurum eras, prædixit. Et specialiter de Juda sic dixerit. Bono sis animo mi dilecte, nec sceptrum nec regnum à te, & tuâ posteritate tolleretur, quousque veniat, quem Deus amandabit: *non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est.* Chaldaeus legit, *donec veniat Messias, cuius est regnum;* ita etiam Hebraeus donec veniat Silo, quod significat Messias. Dicitis è Judæi, an non post mortem, & crucifixionem Christi sceptrum, regnum, civitate, & omnibus bonis exuti estis? ergo his stantibus, vel negare vaticinium Jacob, vel Christum fuisse Messiam fateri debetis. Sed video vos labia movere, & respondere velle per Tò donec veniat, qui mittendus est, intelligi Saul, qui è tribu Benjamin unctus est in Silo. Sed hoc non suffragatur, quia ei David, Salomon, & alii descendentes ab Hebræis successerunt. Alii dicunt, intelligi Jeroboam ortum è tribu Ephraim, qui Roboamo ob crudelitatem erga subditos sceptrum exuto ad solium est evedus, & sic sceptrum à Juda ad tribum Ephraim est translatum. Sed & hoc falsum est, quia post Roboam regnavit Abias ejus filius, postea Asa; postea Josaphat &c. Alii asserunt, intelligi Nabuchodonosor, qui per generalem suum ducem Nabuzardan Hierosolymam occupavit, & catenis vinculum abduxit Regem Sedechiam, ejus filios necavit, oculos eruit, civitatem, & templum destruxit, & populus partim est in servitutem redactus, partim perierit. Sed hoc sensu vaticinium non posse intelligi dico, quia sceptrum, & dominium est citantur ablatum per septuaginta annos; nam postea successores habuit Zorobabel, Efram, Neemiam, dein Machabæos, qui centum viginti quinque annis, usque ad Herodem Idumæum, instar regum, teste Josepho, regnarunt. Quia tamen post mortem Christi, usque in hodiernum diem, sceptrum à Juda esse ablatum est certissimum, necellario concludendum

Gen. 40.

1. Reg. 12.

2. Paral. 13. 14.

Joseph. Heb. c. 11. de antiq.

Handwritten text in the right margin, including the word "licet" and other illegible characters.

Bened.
Perer. de
Benedict.
Patriarch.
lib. 10. con-
tra Iudeos.

dum est, Prophetiam intelligi de Christo, eum-
que esse Messiam a Deo missum juxta vaticin-
ia præfata. Scio vos pertinaciter adhuc mihi
Hebræi adhuc hodie in montibus Gasspi regnent.
Sed videte annon in hoc eretis, quia præfatas
provincias nunquam subivisse Hebræis legimus.
Primo subfuerunt Assiris, & Chaldaeis, postea
Medis, & Peris, dein Alexandro Magno, pos-
tea Græcis, & Parthis, hodie partim Turcis,
partim Peris. Cum ergo Lepro suis orbari sub
adventu Christi, virtute prophetiæ Jacob, non
potest negari, quin fuerit verus Messias.

12. Adeste o Hebræi, & mecum discutite.
Deumne justum, vel injustum asseritis? justissi-
mum. Optime, supplicium, quo mille, & ultra
annis Deus vos punivit, alicui peccato commisso
ascribi debet. Parentes vestri peccatum adeo e-
norme, idololatram captivitate meo judicio cen-
tum annorum fuerunt, & nunc poena vestra
excedit centum, & mille annos. Si Deus est
justissimus, suspicio a vobis minus crimea
commisum, hoc non potest esse aliud, quam
quod Christum crucifixum. Audio, quod mihi
objiciatis dicendo: vos propter Christum a Deo
castigati; nam cum se fecerit filium Dei, & sic
ex stirpe vestra, tam graviter vos puniit, ob gra-
vissimum crimen patrum; dum sibi indebitè
Deitatem asseripit. Siste: ego vobis statim
os occludam. Si Deum occidistis, Deus velut ju-
stus vos punire debet, quia nomine ejus vin-
dictam sumpsistis. Hoc vobis evidenti scripturâ
probabo. Vestrâ Hebræi dum degerant in Setaim,
se foemina Moabitum miserunt, quarum
usu etiam idololatrarent. Hinc Phinees Elea-
zari filius; videns conculcatum honorem divi-
num, zelo motus pugionem arripuit, & duos of-
fendentes Deum occidit: quod eum videret Phin-
ees, arrepto pugione ingressus est post virum Israeli-
tan in lupanar, & perdidit ambos simul, virum
videlicet, & mulierem.

Num. 25.
8.

Num. 11.

Num. 13.

Deo adeo placuit hæc actio ut non solum fue-
rit placatus: Phinees avertit iram meam a filio Is-
rael, quis zelo meo commotus est contra eos. Sed
ulterius dignitate sacerdotali eum, ejusque del-
cendentes in perpetuum remunerari voluit: Ecce
do ei faciem federis mei. & erit tam ipse, quam semi-
ni ejus pactum sacerdotii sempiternum, quia zela-
tus est pro Deo suo. & expiavit scelus filiorum Israel.
Nunc dato, & non concessio, quod Christus non
fuerit Messias, nec filius Dei, vos rigore maximo
cum punivistis, flagellastis, crucifixistis, & occi-

distis. Si Deus est justissimus, potius vos punire
debet, quam punire debet. Et dum vos tam polli-
capivitate plecti, signum est, quod graviter po-
caveritis, & quod Christus, quem occidistis, verus
Messias, & filius Dei a Deo missus, ut per adre-
tum suum promissiones ab Archangelo David factas
adimpleret. Consumitur prævaticinio, si non
accipiet peccatum, debetur iniquitas, additur
justitia sempiterna, & unguetur sanctus sanctum
id est Messias.

13. Scio, o Hebræi, vos vaticinio Isaiæ multum
tribuere. Erat in novissimis diebus, vel ut volu-
gitis in sine dierum preparatus meus domus domini
in vertice montium, & elevabitur super cædes, &
fluunt ad eum omnes gentes.

Quod per hunc montem alius sublimiorum, &
præparatum velat domum Domini intelligitur
Messias convenimus; nec vos, nec nos negamus.
Sed in duobus punctis difficultatem facit. Pri-
mum, quod Messias debeat venire in sine dierum.
Christus jam venit, nec sumus in sine dierum, er-
go non fuit Messias. Sed respondeo per sine
dierum non intelligi finem mundi, sed tempus,
quod duravit a Ciro Rege Persarum, usque ad
destructionem secundæ templi, quo tempore in
mundum Messias venire debuit. Hoc sensum
locutus est Hieremias: Erat in sine dierum, re-
verti faciam captivitatem Helam, dicit dominus.
Hanc etiam Phisafin adhibuit Jacob, dum illis
dixit, congrega omnes, & nunciabo vobis, quod veni-
turum est vobis in sine dierum. Et certissimum est,
quod noluerit intelligere finem mundi, cum
enim tunc non viverent, nil eis contingere possent.
Intellexit ergo tempus quo debeat venire Mes-
sias, successusque eventus illis prædixit. Nec
video rationem, cur hic sensus non possit attribui
verbis Isaiæ: Erat in sine dierum. Alterum punctum,
quod multum iactatis, est, quod fuerit ad-
eum omnes gentes. Omnes nationes accurrunt, ut
Messiam recipiant, & venerentur. Verum hoc lo-
Christiani præstiterunt, ergo vaticinium non
fuit verificatum in Christo, & consequenter non
fuit Messias. Hic viderimus in sicco nature, quare
omnes in Hebræo significat col, quod non tempore
distribuitur universaliter, veluti in hac propo-
sitione. Omnis homo est animal rationale quæ veni-
atur de omnibus hominibus, sed a liquidando sig-
nificat multitudinem, aut majorem partem, ut
legimus in Genesi, ubi de tempore famis dicitur:
Omnes Provincie veniebant in Ægyptum: Erat. Jam
men certum est, quod non omnes venient. Et sic
primum loquens de setvo Abrahami Eliazar, quæ

de dicitur, juveni Isaac quaesitorum uxorem ait: Omnia bona Domini in sua manu; & tamen certum est, quod non omnes possessiones, domos, mobilia, & immobilia in manu portaverit. Cui ergo in Hebraeo multos, & non omnes signifi- cavit; & hoc declarat ipse Prophetas, hinc subdit, & hinc populi multi, sic etiam Michas, & fluent ad eum populi, & ibi gentes multe. Vel postquam dicitur omnes, quia ex omnibus nationibus mul- ti, utpote gentiles, Hebraei, Turca, & alii infide- lis Christum crediderunt. En ergo Prophe- tiam impletam, quam potius contra vos quam pro vobis iudico.

14. Dum hanc instantiam debellatam video, vestram pertinaciam vobis suggerere aliam, & specialiter, quod recta vice templum Solimatum mandicare debeat, ut Zacharias praevideat, ecce vir meus aedificabit templum Domino. Hoc a Christo non est factum, quis ergo illum credat fuisse Messiam, potero respondere primo: hoc non de- bere intelligi de tertio templo; nam foret contra Hieremiam, qui dixit ne hoc expectetis: Nolite sperare in verbis mendacii dicentes, Templum Do- mini, Templum Domini, Templum Domini. Id est factum, si tertia vice templum aedificandum crederet. Et tamen dicit ter templum Domini.

Secundo si velletis a Messia aedificandum tertium templum, ille aedificavit Ecclesiam, quae est congregatio fidelium, & Catholicorum. In tertium templum.

15. Aliam vestram pertinaciam ostendo. Dici- tur, Pater annos Deus promittit Ezechiel, quod Deus reducet populum ad statum primavum, atque dispersos, & captivos, morus pietate, civi- tati restituet, & eripiet e manibus inimicorum? Nam reducam captivitatem Iacob, & miserebor omnia domus Israel, & reducere eos de populis, & congregabo eos de terra inimicorum suorum. Idem promittit Deus in Deuteronomio Reducet te Do- minus Deus tuus de captivitate tua, ac miserebitur tui, & rursus congregabit te de cunctis populis, in quos ante dispersi.

Christus nos solum nos non congregavit, nec a captivitate eripuit, imo ob eius causam sumus dispersi & mancipii, unde tam falsum est, quod sit Messias, quam verum est, quod Deus sit Deus, & creavit mundum. Tace, o gens obstinata, & fias Deuteronomium, & Zachariam non loqui de moderata velle captivitate, sed de captivitate Babylonica, & Aegyptiaca sub tyrannide Pharaonis, a quibus fuistis redempti, & ex Aegypto ad libertatem promissionis introducti. Dicite, quot non

est vestris doctis Rabbini facti sunt, Christum fuisse verum Messiam? legite vestrum Rabbi Moysen Gerundem in praefatio Pentateuchi, & invenietis, Messiam nasciturum Anno post crea- tum mundum num. 118. Rabbi Levi Berigner- son ex Provincia Provinciae, qui super Bibliam scripsit, & specialiter super Danielem, Deo gra- tias egit, quod dignatus fuerit revelare tempus, quo venire debebat Messias, nempe anno supra dicto 318. Quid nunc dicitis Rabbini, veritati es- scripturis, variis, rationibus vobis offensa ac- quiescite. Caput agitare videmini, Magna res est, quod bellae ferocissimae, O bruta maxime indo- mita cum tempore cicurentur, & pertinaciores bestis vos ostenditis: ego Deo rationem reddere non debeo ob non annuntiatam vobis verita- tem, imò in vestrum ruborem volent Deus, ut in die iudicii compaream, & vobis sermonem hodie- raurum, quem feci, ut velum salstraris, quam- mente fovetis, oculis subtraherem, objiciam. Et hoc vobis serviet ad majorem vestram poenam si non convertamini, & atrocior torquebimini in inferno. Quiescamus.

ALTERA PARS.

16. Cur o Apostoli adeo vos persequentur, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se prestare Deo? nulla alia est causa, quam quod legem Evangelicam, & Christi annuntiabit, quae Hebraei specialiter nolent recipere putantes nul- lam praeter legem Moysis obligare. An aliquam habetis rationem, ob quam cenleatis legem Moy- sis esse in suo vigore, nec expirasse? Scio, quod ad- ducetis locum Isaac, qui sermoneans de vestra lege dicit, illam duraturam in sempiternum. Et feriam vobiscum pactum sempiternum. Et in Exo- do. Celebrabitis cultum sempiternum. Praeterea subdit Deus, Custodiant filii Israel Sabbatum, & celebrent illud in generationibus suis, pactum est sempiternum inter me, & filios Israel, signumque perpetuum.

Sic & circumcisio Abrahae, & consequenter Hebraeis sub saedere sempiterno, praecpta fuit. Quis ergo negare poterit, legem Hebraeam non semper obligaturum. Quam quallo estis in erro- re: nam aeternum, & sempiternum non semper significant tempus sine termino, sed seripenta facta hos terminos adhibet, ut tempus diuturnum aut majorem, vel minorem temporis cultum ex- primat. In hujus confirmationem promissio- num, quas Jacob filio Joseph revelavit recorde- mini. Deus apparuit mihi in Luz, benedixit mihi, & ait,

ses Gerun. Rab Levi. apud Pan. Burgen. contr per- fidiam Isa- daor. c. 1.

Isa. 55. Exod. 12. Exod. 31.

Genes. 17. num. 7.

Vide Io. Bapt. de

Handwritten notes in the right margin, including the word 'diab' and some numbers.